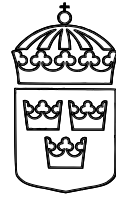

Regeringens proposition 2013/14:138

Vissa socialförsäkringsfrågor

Prop.
2013/14:138

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 2014

Fredrik Reinfeldt

Ulf Kristersson
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås det, för att skapa enhetlighet i fråga om ränteuttag inom socialförsäkringen, att det ska ges utökade möjligheter till ränteuttag för sjukersättning som återbetalas enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken.

Vidare föreslås att anmälningsskyldigheten ska förenklas för den som får bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	4
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Förslag till regeländringar inom socialförsäkringsområdet.....	8
4.1	Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken	8
4.1.1	Bakgrund – nuvarande regelverk.....	8
4.1.2	Bestämmelser om att ränta och dröjsmålsränta ska kunna tas ut vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. SFB.....	9
4.1.3	Överföring av vissa bestämmelser från 37 kap. till 108 kap. SFB.....	11
4.1.4	Konsekvensbedömning.....	12
4.2	Förenklad anmälningskyldighet för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd	13
4.2.1	Bakgrund – nuvarande regelverk.....	13
4.2.2	Statistik om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd	14
4.2.3	Pensionsmyndighetens förslag	14
4.2.4	Förenklad anmälningskyldighet för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd	16
4.2.5	Konsekvensbedömning.....	20
4.3	Rättelse	20
5	Författningskommentar.....	20
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken	22
Bilaga 2	Lagförslag i promemorian Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken	23
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser för promemorian Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken.....	25
Bilaga 4	Sammanfattning av promemorian Regelförenklingar inom pensionsförmåner.....	26
Bilaga 5	Lagförslag i promemorian Regelförenklingar inom pensionsförmåner.....	27
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanser för promemorian Regelförenklingar inom pensionsförmåner.....	28
Bilaga 7	Lagrådsremissens författningsförslag	29
Bilaga 8	Lagrådets yttrande.....	31
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2014.....	32

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2013/14:138

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken
dels att 37 kap. 16–20 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 37 kap. 16 och 17 §§ ska utgå,
dels att 37 kap. 14 §, 58 kap. 4 §, 108 kap. 9, 12–14, 18 och 20 §§,
 110 kap. 46 § samt rubrikerna närmast före 108 kap. 9, 12, 18 och 20 §§
 ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

14 §

Bestäms den slutliga sjukersättningen till högre belopp än den som för samma år har betalats ut i preliminär sjukersättning, ska skillnaden betalas ut. Bestäms den slutliga sjukersättningen till lägre belopp än den som för samma år har betalats ut i preliminär ersättning, ska skillnaden betalas tillbaka.

Bestäms den slutliga sjukersättningen till högre belopp än den som för samma år har betalats ut i preliminär sjukersättning, ska skillnaden betalas ut. Bestäms den slutliga sjukersättningen till lägre belopp än den som för samma år har betalats ut i preliminär ersättning, ska skillnaden betalas tillbaka *enligt 108 kap. 9, 11–14 och 22 §§.*

58 kap.

4 §

Tilläggs pensionen ska beräknas utifrån de pensionspoäng som fastställts för den försäkrade.

Tilläggs pensionens storlek är också beroende av den allmänna inkomstvecklingen.

Tilläggs pensionens storlek är också beroende av den allmänna inkomstvecklingen.

Bostadsbidrag

Sjukersättning och bostadsbidrag

108 kap.

9 §

Har bostadsbidrag lämnats felaktigt eller med för högt belopp ska Försäkringskassan besluta om återbetalning även i andra fall än som avses i 2 § eller i bestämmelserna om avstämning enligt 98 kap. 6 §.

Försäkringskassan ska besluta om återbetalning av sjukersättning och bostadsbidrag som ska betalas tillbaka enligt 37 kap. 14 § respektive 98 kap. 6 §.

Försäkringskassan ska också besluta om återbetalning av bostadsbidrag som har lämnats felaktigt eller med för högt belopp, även om förutsättningarna enligt 2 § inte är uppfyllda.

Bostadsbidrag

Sjukersättning och bostadsbidrag

12 §

Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för eftergift av *bostadsbidrag* ska det särskilt beaktas vilken förmåga *sökanden och dennes medsökande* har att kunna betala tillbaka ersättningen.

Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för eftergift av *sådan ersättning som ska betalas tillbaka enligt 9 §* ska det särskilt beaktas vilken förmåga *den eller de försäkrade* har att kunna betala tillbaka ersättningen.

13 §

Om *sökanden eller dennes medsökande* medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för bedömningen av rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbetalning inte efterges.

Om *den eller de försäkrade* medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för *beräkningen av den preliminära sjukersättningen eller* för bedömningen av rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbetalning inte efterges.

14 §

För att rätten till eftergift ska kunna prövas när det gäller *bostadsbidrag* ska skyldigheten enligt 110 kap. 46 och 47 §§ att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts av *sökanden och dennes medsökande*. Om *de* inte har *anmält ändrade förhållanden* kan frågan om eftergift ändå prövas om *de* inte skäligen borde ha insett att *de var skyldiga att göra* en sådan anmälan.

För att rätten till eftergift ska kunna prövas när det gäller *sådan ersättning som ska betalas tillbaka enligt 9 §* ska skyldigheten enligt 110 kap. 46 och 47 §§ att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts. Om *någon anmälan* inte har gjorts kan frågan om eftergift ändå prövas om *den anmälningsskyldige* inte skäligen borde ha insett att en sådan anmälan *skulle ha gjorts*.

Bostadsbidrag

Sjukersättning och bostadsbidrag

18 §

Ränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 98 kap. 7 § andra stycket.

Ränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 37 kap. 15 § andra stycket eller 98 kap. 7 § andra stycket.

20 §

Dröjsmålsränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 98 kap 7 § andra stycket. Dröjsmålsränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 37 kap. 15 § andra stycket eller 98 kap. 7 § andra stycket.

110 kap.

46 §¹

Den som ansöker om, har rätt till eller annars får en förmån enligt denna balk ska anmäla sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen.

Det som anges i första stycket kan avse

1. bosättning i Sverige eller utlandsvistelse,
2. bostadsförhållanden,
3. civilstånd, vårdnad och sammanboende med vuxen eller barn,
4. hälsotillstånd,
5. förvärvsarbete i Sverige eller utomlands,
6. arbetsförmåga,
7. inkomstförhållanden,
8. förmögenhetsförhållanden, och
9. utländsk socialförsäkringsförmån.

Anmälan som gäller assistansersättning ska även göras av den till vilken assistansersättning har betalats ut enligt 51 kap. 19 §, om denne har kännedom om de ändrade förhållandena.

Anmälan behöver inte göras om den handläggande myndigheten har kännedom om ändringen och därför saknar behov av en anmälan.

Anmälan behöver inte göras om den handläggande myndigheten har kännedom om ändringen och därför saknar behov av en anmälan. *Anmälan behöver inte heller göras i ett ärende om bostadstillägg eller äldreomsörjningsstöd om ändringen innebär att inkomsterna eller förmögenheten endast har ökat i mindre omfattning.*

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

2. De nya bestämmelserna tillämpas första gången på återkrav som har beslutats av Försäkringskassan efter ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2012:935.

Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken

I promemorian Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken (S2013/8194/SF) som utarbetats av en arbetsgrupp på Socialdepartementet, presenteras förslag till lagändringar för sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken, förkortad SFB. En sammanfattning av promemorians innehåll finns i *bilaga 1*. Promemorians författningsförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2013/8194/SF).

Regelförenkling inom pensionsförmåner

Pensionsmyndigheten har inkommit med en skrivelse (S2013/4313/SF) med framställning om ändringar i vissa av socialförsäkringsbalkens bestämmelser. Efter beredning i Regeringskansliet har en promemoria från en arbetsgrupp inom Socialdepartementet remitterats, Regelförenklingar inom pensionsförmåner (S2013/9137/SF). Pensionsmyndigheten har även lämnat andra förslag i skrivelsen (S2013/4313/SF), som regeringen bedömer inte bör genomföras.

En sammanfattning av promemorians innehåll i relevanta delar finns i *bilaga 4*. Promemorians författningsförslag i relevanta delar finns i *bilaga 5*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2013/9137/SF).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 30 januari 2014 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 7*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 8*. Lagrådets synpunkter bemöts i avsnitt 4.1.2.

4 Förslag till regeländringar inom socialförsäkringsområdet

4.1 Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken

4.1.1 Bakgrund – nuvarande regelverk

Ränta och dröjsmålsränta inom socialförsäkringen

Den 1 juli 2007 infördes bestämmelser om ränta och dröjsmålsränta i den numera upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring samt i en rad förmånsspecifika lagar inom socialförsäkringsområdet, bl.a. i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (prop. 2006/07:49 Vissa regler om ränta i samband med återkrav). Dessa räntebestämmelser fördes sedan över till 108 kap. SFB. I den fortsatta redogörelsen för de lagändringar som började gälla den 1 juli 2007 hänvisas till nu tillämpliga lagrum.

Situationen med återbetalning av sjukersättning efter avstämning enligt 37 kap. SFB kan jämföras med återbetalning av bostadsbidrag efter avstämning. I det senare fallet är bestämmelserna om ränta och dröjsmålsränta i 108 kap. SFB i princip alltid tillämpliga när myndigheten träffar ett avtal med den försäkrade om en avbetalningsplan, om den försäkrade får anstånd med betalningen eller inte betalar i rätt tid (se 108 kap. 2, 9, 15 och 19 §§). För den som ska betala tillbaka för högt utbetalt bostadsbidrag tas också en avgift ut på det belopp som den försäkrade ska betala tillbaka (98 kap. 7 § andra stycket SFB). Ränta eller dröjsmålsränta tas dock inte ut på denna avgift (108 kap. 18 respektive 21 § SFB).

Särskilda bestämmelser för sjukersättning enligt 37 kap. SFB – steglös avräkning m.m.

Sedan januari 2009 finns det särskilda bestämmelser för sjukersättning i 37 kap. SFB. Regelverket gäller för försäkrade som för juni 2008 hade icke tidsbegränsad sjukersättning enligt bestämmelserna som gällde före juli 2008. Sådana försäkrade kan arbeta, studera m.m. utan att de förlorar rätten till sjukersättning. Konstruktionen för de särskilda bestämmelserna för sjukersättning är delvis uppbyggd enligt samma mönster som för bostadsbidrag (se prop. 2007/08:124 Från sjukersättning till arbete, s. 106 f.).

För det kalenderår som en försäkrad som omfattas av de särskilda reglerna har pensionsgrundande inkomst (PGI) av arbete, betalar Försäkringskassan ut preliminär sjukersättning månadsvis. När Skatteverket sedan har fastställt PGI för aktuellt år, beslutar Försäkringskassan om en slutlig sjukersättning för den försäkrade (37 kap. 12–14 §§ SFB). Visar det sig att den preliminära sjukersättningen överstiger den framräknade slutliga sjukersättningen, ska den försäkrade återbetala det överskjutande beloppet till Försäkringskassan. På beloppet som den försäkrade ska betala tillbaka tas en avgift ut. Belopp under 1 200 kr ska dock inte betalas tillbaka till Försäkringskassan. Beslut om sjukersättning

enligt 37 kap. SFB omfattar även arbetsskadelivränta som är samordnad med sjukersättning, vilket innebär att det som gäller sjukersättning enligt 37 kap. även gäller livränta (41 kap. 23 § SFB).

När det gäller den aktuella frågan innehåller varken 37 kap. eller 108 kap. SFB bestämmelser som anger att ränte- eller dröjsmålsräntebestämmelserna i 108 kap. är tillämpliga på sådan återbetalning som anges i 37 kap. 14 §. Dagens reglering innebär att ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning endast kan tas ut om den försäkrade har lämnat oriktiga uppgifter, underlåtit att uppfylla uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller i de fall den försäkrade insett eller skäligen borde ha insett att felaktiga belopp har betalats ut (108 kap. 2 § SFB). Vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. SFB är nyss nämnda förutsättningar inte alltid uppfyllda, utan återbetalning ska i princip alltid göras oavsett skälen till att ett överskjutande belopp har uppkommit.

Placeringen i SFB av bestämmelser om återkrav och eftergift

I förarbetena till införandet av SFB uttalade regeringen att vissa bestämmelser borde sammanföras i gemensamma avsnitt. Det gällde bl.a. bestämmelserna om återbetalning av ersättning, eftergift och kvittning (prop. 2008/09:200 Socialförsäkringsbalk, Del 1, s. 349). Sådana bestämmelser fördes in i 108 kap. som gavs rubriken ”Återkrav och ränta”. I kapitlet återfinns inte bara generella regler om återkrav och eftergift m.m., utan även särskilda bestämmelser som avser specifika förmåner t.ex. premiepension och bostadsbidrag. Motsvarande bestämmelser avseende nu aktuell sjukersättning fördes dock in i 37 kap. med rubriken ”Försäkrade som senast för juli 2008 beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning”.

4.1.2 Bestämmelser om att ränta och dröjsmålsränta ska kunna tas ut vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. SFB

Regeringens förslag: Om en försäkrad är återbetalningsskyldig enligt 37 kap. 14 § socialförsäkringsbalken, ska den försäkrade betala ränta på det återkrävda beloppet om Försäkringskassan antingen träffat avtal med den försäkrade om en avbetalningsplan eller medgivit den försäkrade anstånd med betalningen. Försäkringskassan ska ta ut dröjsmålsränta på belopp som har återkrävts men som inte har betalats i rätt tid.

För sådan ränta och dröjsmålsränta ska bestämmelserna i 108 kap. socialförsäkringsbalken gälla när det gäller beräkning och eftergift av ränta.

Ränta eller dröjsmålsränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 37 kap. 15 § andra stycket socialförsäkringsbalken.

Bestämmelserna ska träda i kraft den 1 juli 2014 och tillämpas på återkrav som har beslutats av Försäkringskassan efter ikraftträdandet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. Förvaltningsrätten i Malmö har lämnat den redaktionella synpunkten att 108 kap. 9 § bör vara uppdelad i två stycken.

Skälen för regeringens förslag: Anledningen till införandet av bestämmelser om ränta och dröjsmålsränta vid återkrav av förmåner inom socialförsäkringen var att regeringen ansåg det som otillfredsställande att enskilda som felaktigt hade disponerat statliga medel inte skulle behöva betala ränta på det disponerade belopp som de skulle betala tillbaka. Regeringen ansåg också att det fanns skäl att befara att viljan att återbetala felaktigt utbetalda belopp hos vissa personer skulle vara svag enbart till följd av att ränta inte löpte på fordringarna och att ett införande av bestämmelser om dröjsmålsränta kunde verka som ett påtryckningsmedel för att få till stånd avtal om avbetalningsplaner (prop. 2006/07:49, s. 38).

De särskilda bestämmelserna om sjukersättning som regleras i 37 kap. SFB innehåller, till skillnad från bestämmelserna om bostadsbidrag, dock inga uttryckliga hänvisningar som medför att ränta eller dröjsmålsränta kan tas ut vid återbetalning även när förutsättningarna i 108 kap. 2 § inte är uppfyllda. Förarbetena till de särskilda bestämmelserna om sjukersättning innehåller inga uttalanden om att ränta eller dröjsmålsränta ska tas ut vid återbetalning. Däremot uttalas att belopp som ska återbetalas efter avstämning ska hanteras enligt gällande rutiner för återbetalningar (prop. 2007/08:124, s. 79 f.).

Med hänsyn till ovan redovisade skäl till när ränta och dröjsmålsränta ska tas ut vid återbetalning av förmåner som omfattas av SFB, samt reglerna för när ränta ska tas ut vid återbetalning efter avstämning av bostadsbidrag, bör bestämmelser införas som gör det möjligt att även ta ut ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sådan sjukersättning som avses i 37 kap. 14 § SFB.

Ränta bör kunna tas ut antingen om den försäkrade träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller om den försäkrade har medgivits anstånd med betalningen. Dröjsmålsränta bör även kunna tas ut om ett belopp som återkrävs inte betalas i rätt tid. På motsvarande sätt som gäller för bostadsbidrag bör varken ränta eller dröjsmålsränta tas ut i fråga om sådan avgift som avses i 37 kap. 15 § andra stycket SFB.

För beräkning av ränta eller dröjsmålsränta bör befintliga regler i 108 kap. bli tillämpliga. Den föreslagna ändringen i 108 kap. 9 § innebär att möjligheten att efterge skyldigheten att betala ränta och dröjsmålsränta i 108 kap. 21 § blir tillämplig även för ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning enligt 37 kap. 14 §. När det gäller dröjsmålsränta blir även möjligheten till jämkning enligt 8 § räntelagen (1975:635) tillämplig. Genom eftergifts- och jämningsmöjligheterna ges Försäkringskassan en möjlighet att ta hänsyn till de återbetalningskyldigas ekonomiska och sociala förhållanden i samband med beslut om ränta och dröjsmålsränta vid återbetalningar av sjukersättning.

När bestämmelserna om ränta och dröjsmålsränta infördes den 1 januari 2007 infördes övergångsbestämmelser med innebörden att de nya bestämmelserna skulle tillämpas första gången på sådana återkravsbeslut som Försäkringskassan skulle komma att besluta efter ikraftträdandet. Regeringen ansåg bl.a. att ändamålet med bestämmelsen om dröjsmålsränta talade för att övergångsbestämmelserna borde referera till Försäkringskassans beslut om återkrav (prop. 2006/07:49, s. 42).

I det lagstiftningsärendet ifrågasatte emellertid Lagrådet det lämpliga med den aktuella regeln, som enligt Lagrådet innebar att bestämmelserna om ränta vid återkrav gavs en retroaktiv effekt på det sättet att räntekravet, där räntan kan ses som en form av sanktion, träffade situationer då lagstöd att påföra ränta saknats. Lagrådet förordade i stället en regel med innebörden att de nya reglerna skulle tillämpas bara på återkrav som grundades på ersättning som betalats ut obehörigt eller med för högt belopp efter ikraftträdandet (a. prop. s. 78 f.). *Lagrådet* vidhåller nu den uppfattningen.

Regeringen gör alltså samma bedömning, nämligen att de nya bestämmelserna ska tillämpas första gången på sådana återkravsbeslut som Försäkringskassan fattar efter ikraftträdandet. Som regeringen anförde i det tidigare lagstiftningsärendet, är det framför allt ändamålet med bestämmelsen om dröjsmålsränta som talar för att övergångsbestämmelsen bör referera till Försäkringskassans beslut om återkrav. Det är omständigheten att återkravet förfallit till betalning och därefter utestår oreglerat som dröjsmålsräntan i första hand ska träffa. När utbetalningen av ersättning har skett före den 1 juli 2014 och Försäkringskassan efter den tidpunkten beslutar om återkrav, undgår den återbetalningsskyldige alltid räntekravet genom att betala det återkrävda beloppet i rätt tid.

4.1.3 Överföring av vissa bestämmelser från 37 kap. till 108 kap. SFB

Regeringens förslag: Bestämmelserna om återbetalning och eftergift i 37 kap. socialförsäkringsbalken ska upphöra att gälla. Innehållet i bestämmelserna ska i behövliga delar föras över till 108 kap. I 37 kap. 14 § införs en hänvisning till bestämmelserna om återbetalning, eftergift och kvittning i 108 kap.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. Förvaltningsrätten i Malmö har påpekat att det i 98 kap. 6 § SFB finns en hänvisning till 108 kap. 9, 11–14 och 22 §§ SFB och att motsvarande hänvisning bör införas även i 37 kap. 14 §.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelserna om återbetalning och eftergift i 37 kap. 16–20 §§ SFB bör med hänsyn till systematiken i balken upphöra att gälla och innehållet i dessa ska i behövliga delar över-

Prop. 2013/14:138 föras till 108 kap SFB. Detta bör ske genom föreslagna ändringar i 108 kap. 9 och 12–14 §§ SFB. Innehållet i 37 kap. 17 § SFB framgår redan av 108 kap. 11 § SFB. I likhet med vad Förvaltningsrätten i Malmö har påpekat, anser regeringen att det i 37 kap. 14 § SFB bör föras in en hänvisning till 108 kap. 9, 11–14 och 22 §§ SFB.

4.1.4 Konsekvensbedömning

Administrativa och ekonomiska konsekvenser

Förslaget om utökade möjligheter att ta ut ränta och dröjsmålsränta vid beslut om återbetalning av sjukersättning enligt bestämmelserna i 37 kap. kan förväntas medföra ett visst administrativt merarbete för Försäkringskassan. Kostnaderna för detta beräknas dock bli mycket begränsade i och med att myndigheten redan har ett system som är uppbyggt för uttag av ränta vid återkrav av förmåner enligt SFB. Dessutom bedöms antalet ärenden som det ska tas ut ränta eller dröjsmålsränta för i samband med återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. SFB inte vara av någon större omfattning. Enligt uppgift från Försäkringskassan var det under perioden 2011–2013 cirka 6 000 personer som fått beslut om återbetalning av slutlig sjukersättning enligt 37 kap. SFB, dvs. i genomsnitt cirka 2 000 personer per år. Av dessa personer är det naturligtvis inte alla som underlåter att betala i rätt tid, har fått en avbetalningsplan eller som har beviljats anstånd med betalningen. De tillkommande kostnaderna bedöms kunna hanteras inom befintliga ramar för Försäkringskassans administration. Förslaget kommer även i viss mån att leda till ökade intäkter för staten.

Förslagen bedöms inte medföra någon nämnvärd ökning av antalet omprövningar för Försäkringskassan eller av inkommande mål till de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Konsekvenser för de försäkrade

För de försäkrade kan de nya bestämmelserna medföra en merkostnad i form av dröjsmålsränta om de inte betalar återkrävda belopp i rätt tid. Det kan också bli en merkostnad i form av ränta om de försäkrade väljer att återbetala det återkrävda beloppet enligt en avbetalningsplan eller beviljas anstånd med betalningen. Förslagen kommer sannolikt att påverka betalningsbenägenheten hos de försäkrade.

Den befintliga möjligheten att efterge skyldighet att betala ränta och dröjsmålsränta samt möjligheten till jämkning av dröjsmålsränta kommer även att gälla för ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning efter avstämning enligt 37 kap. 14 § SFB. På så vis blir det möjligt att ta hänsyn till de återbetalningsskyldigas ekonomiska och sociala förhållanden i samband med beslut om ränta och dröjsmålsränta vid återbetalningar efter avstämning av sjukersättning.

4.2 Förenklad anmälningsskyldighet för bostadstillägg och äldreomsörjningsstöd

Prop. 2013/14:138

4.2.1 Bakgrund – nuvarande regelverk

Bostadstillägg är en förmån som kan beviljas den som tar ut hel ålderspension och har fyllt 65 år eller den som är berättigad till sjuk- eller aktivitetsersättning. Bostadstillägg kan även beviljas den som är berättigad till änkepension eller den som tar emot pensionsförmåner inom EES, men dessa förmånstagare är mycket få. Rätten till bostadstillägg grundas på den försäkrades bostadskostnad samt inkomster och förmögenhet. Äldreomsörjningsstöd är en förmån som ska garantera att pensionärer över 65 år som har låg eller ingen pension ska ges en skälig levnadsnivå.

Den som ansöker om, har rätt till eller får en förmån enligt socialförsäkringsbalken ska enligt 110 kap. 46 § anmäla sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen. För bostadstillägg och äldreomsörjningsstöd avser anmälningsskyldigheten bl.a. inkomst- och förmögenhetsförhållanden, civilstånd och bostadsförhållanden. Dagens reglering av anmälningsskyldigheten har gällt sedan socialförsäkringsbalkens införande 2011, då reglerna om anmälningsskyldighet ensades för alla förmåner i socialförsäkringsbalken. Tidigare gällde lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. samt lagen (2001:853) om äldreomsörjningsstöd, vilka nu är upphävda. Enligt dessa lagar var anmälningsskyldigheten vad gäller inkomster avgränsad till att gälla när inkomsterna väsentligt har ökat. Samtidigt fanns inget krav på att anmäla ändring av förmögenhet. Eftersom ansökan fick beviljas för tolv månader aktualiserades dock förmögenhetsuppgifterna regelbundet eftersom pensionären därefter behövde skicka in en fortsättningsansökan med aktuella uppgifter. För bostadstillägg gällde att det normalt beviljades för tolv månader, men kunde beviljas för upp till 36 månader om det fanns särskilda skäl.

Sedan den 1 november 2012 gäller att Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan kan bevilja beslut tills vidare i ärenden om bostadstillägg. Förmånen kan fortfarande beviljas för viss tid, vilket t.ex. sker för de pensionärer som samtidigt får äldreomsörjningsstöd vilket fortfarande beviljas för 12 månader i taget. Ett tillsvidarebeslut om bostadstillägg innebär med nuvarande anmälningsskyldighet, som alltså omfattar alla ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen, att pensionären i ökad utsträckning själv måste anmäla ändringar av inkomst, förmögenhet etc. Det innebär även att pensionären själv måste förstå vilka inkomst- och förmögenhetsförändringar som kan påverka förmånen och därmed är anmälningspliktiga.

Regeringen föreslog i Budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1) att ett fribelopp för arbetsinkomst om 24 000 kronor per år vid beräkning av bostadstillägg till pensionärer skulle införas. Beloppet gäller per make. Det gäller inte för dem som får sjuk- eller aktivitetsersättning. Fribeloppet innebär att inga arbetsinkomster under denna nivå påverkar rätten till eller storleken på bostadstillägget för ålderspensionärer. Detta kommer att innebära en förenkling av anmälningsskyldigheten för de pensionärer som får bostadstillägg. Förslaget har antagits av riksdagen.

4.2.2 Statistik om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Antalet ålderspensionärer med bostadstillägg uppgick till 264 000 år 2012, varav ca 80 procent var kvinnor. I takt med att den inkomstgrundade pensionen ökar beräknas antalet pensionärer med bostadstillägg minska. Det genomsnittliga beloppet uppgick till cirka 2 400 kronor per månad. Pensionärer med bostadstillägg har i genomsnitt en inkomst på ca 10 600 kronor per månad (exklusive bostadstillägget). Cirka 40 000 pensionärer (15 procent) med bostadstillägg har en förmögenhet över fribeloppet 100 000 kronor, vilket påverkar bostadstilläggets storlek. Cirka 3 500 pensionärer (1,3 procent) med bostadstillägg har en arbetsinkomst. Antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning som samtidigt fick bostadstillägg uppgick till 117 400 vid utgången av 2012. Andelen kvinnor var 54 procent. Det genomsnittliga beloppet uppgick till drygt 2 800 kronor per månad.

Antalet pensionärer med äldreförsörjningsstöd uppgick till 15 700 år 2012. Det genomsnittliga beloppet var drygt 3 000 kronor per månad. Antalet mottagare beräknas öka framöver, eftersom det krävs fler faktiska bosättningsår i Sverige för den som är född efter 1937 för att få rätt till full garantipension. De personer som inte uppfyller kraven för garantipension kan då i stället bli berättigade till äldreförsörjningsstöd.

4.2.3 Pensionsmyndighetens förslag

Pensionsmyndigheten föreslår att bestämmelserna i 110 kap. 46 § socialförsäkringsbalken ändras så att anmälningsskyldigheten avseende ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd endast ska omfatta väsentliga förändringar. Enligt Pensionsmyndigheten innebär förslaget en förenkling för pensionärerna som inte behöver anmäla mindre förändringar av exempelvis kapitalinkomster och förmögenhetstillgångar. Genom Pensionsmyndighetens efterkontroller av sådana uppgifter hos Skatteverket kan eventuella förändringar ändå fångas upp av Pensionsmyndigheten. Dessutom menar Pensionsmyndigheten att informationen till pensionärerna underlättas eftersom det är svårt att med nuvarande regler lämna tydlig och enkel information till pensionärerna avseende anmälningsskyldigheten. En mindre ökning av förmögenheten hos två olika pensionärer kan falla inom anmälningsskyldigheten för den ene pensionären men inte den andre, beroende på om den påverkar rätten till eller storleken på bostadstillägget eller ej. Pensionsmyndighetens information till de pensionärer som frågar är i dag att alla förändringar ska anmälas. Pensionsmyndigheten framför även att ärendehandläggningen underlättas av den föreslagna ändringen. Alla ändringsanmälningar måste handläggas, även för de ärenden där ändringen inte påverkar rätten till förmånen eller storleken på beloppet.

Nedan följer ett par beräkningsexempel från Pensionsmyndigheten som visar vilka effekter de föreslagna beloppsgränserna får på utbetalningsbeloppet av bostadstillägget för en ålderspensionär och för äldreförsörjningsstöd. För att effekten ska framgå i beräkningen av bostadstillägg används en exempelpensionär som har inkomster och förmögenhet över

fribeloppen (24 000 kronor för arbetsinkomst respektive 100 000 kronor för förmögenhet). Eftersom beräkningen av inkomster görs med olika viktning påverkar förändringar i inkomster bostadstillägget i olika utsträckning beroende på om det är arbetsinkomst eller kapitalinkomst.

Exempelpensionär bostadstillägg (ensamstående):

Ålderspension	9 100 kr/mån	109 200 kr/år
Tjänstepension	700 kr/mån	8 400 kr/år
Arbetsinkomst	2 000 kr/mån	24 000 kr/år
Kapitalinkomst	300 kr/mån	3 600 kr/år
Förmögenhet	100 000 kr	
Boendekostnad	4 600 kr/mån	55 200 kr/år
Bostadstillägg	3 421 kr/mån	41 052 kr/år

Om arbetsinkomsten ökar med 1 000 kronor per år minskar bostadstillägget till 3 395 kronor per månad, dvs. 26 kronor per månad.

Om kapitalinkomsten ökar med 1 000 kronor per år minskar bostadstillägget till 3 369 kronor per månad, dvs. 52 kronor per månad.

Om förmögenheten ökar med 5 000 kronor minskar bostadstillägget till 3 382 kronor per månad, dvs. 39 kronor per månad.

För äldreförsörjningsstöd används liknande underlag, men exemplet utgår från en pensionär med utländsk pension.

Exempelpensionär äldreförsörjningsstöd:

Utländsk pension (skattepliktig)	7 500 kr/mån	90 000 kr/år
Tjänstepension	700 kr/mån	8 400 kr/år
Arbetsinkomst	2 000 kr/mån	24 000 kr/år
Kapitalinkomst	300 kr/mån	3 600 kr/år
Förmögenhet	100 000 kr	
Boendekostnad	4 600 kr/mån	55 200 kr/år
Äldreförsörjningsstöd	1 041 kr/mån	12 492 kr/år

Om arbetsinkomsten ökar med 1 000 kronor per år minskar äldreförsörjningsstödet till 965 kronor per månad, dvs. 76 kronor per månad.

Om kapitalinkomsten ökar med 1 000 kronor per år minskar äldreförsörjningsstödet till 982 kronor per månad, dvs. 59 kronor per månad.

Om förmögenheten ökar med 5 000 kronor minskar äldreförsörjningsstödet till 978 kronor per månad, dvs. 63 kronor per månad.

För de pensionärer som har både bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd kompenseras en minskning av bostadstillägget ofta helt eller delvis genom höjt äldreförsörjningsstöd. För dessa förmånstagare kommer alltså en förenklad anmälningskyldighet ha än mindre effekt på det totala utbetalade beloppet. Av de 16 400 pensionärer som hade äldreförsörjningsstöd under 2013 hade ca 12 800 (nästan 80 procent) samtidigt bostadstillägg.

Det har varit svårt för Pensionsmyndigheten att beräkna de ekonomiska konsekvenserna av förslaget. Om man utgår från att alla pensionärer med bostadstillägg i dag gör rätt när det gäller anmälningskyldigheten, så

Prop. 2013/14:138 skulle förenklingen innebära att sakanslaget ökar med drygt 8 miljoner kronor och att kostnaderna på förvaltningsanslaget kan minska med 7 miljoner kronor. Pensionsmyndighetens bedömning är dock att många pensionärer inte heller i dag anmäler mindre förändringar, även om de faller inom ramen för anmälningsskyldigheten. De första utfallen av de efterkontroller som myndigheten har påbörjat i samband med övergången till tillsvidarebeslut har visat att de förändringar som fångas upp är relativt små och påverkar relativt lite.

4.2.4 Förenklad anmälningsskyldighet för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Regeringens förslag: Anmälningsskyldigheten avseende ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd ska inte längre omfatta öknningar av mindre omfattning av inkomster eller förmögenhet. Ändringen ska träda i kraft den 1 juli 2014.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Förvaltningsrätten i Malmö* pekar på att nuvarande bestämmelse infördes i socialförsäkringsbalken för att skapa en generell och enhetlig reglering av anmälningsskyldigheten, och ser anledning att ifrågasätta om det finns tillräckliga skäl att nu skapa undantag från denna. *Förvaltningsrätten i Malmö* anser vidare att det ytterligare bör övervägas vilka konsekvenser förslaget får vad gäller återbetalningsskyldigheten, eftersom det finns en risk att ett återkrav riktas mot en förmånstagare som inte är anmälningsskyldig enligt förslaget. *Förvaltningsrätten i Malmö* anser att återkravsreglerna bör ändras för att förhindra sådana fall.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) anser inte att förslaget innebär någon egentlig förenkling, eftersom förmånstagarna fortfarande måste veta vilka förändringar som påverkar förmånens storlek, och därtill ta ställning till om förändringen är av mindre omfattning. ISF pekar på att förslaget att koppla anmälningsskyldigheten till hur stor förändringen i de ingående värdena är, innebär att vissa är anmälningsskyldiga för förändringar som påverkar förmånen mycket lite, medan andra inte är anmälningsskyldiga för förändringar som påverkar förmånen relativt mycket. ISF menar att det kan hävdas att det är fel att utforma lagen efter storlek på inkomstförändringen snarare än hur den påverkar förmånen. ISF pekar vidare på att den som ändå anmäler en förändring efter att förslaget trätt i kraft, trots att förändringen är under gränsen för anmälningsskyldigheten, riskerar att få sänkt förmån, till skillnad från den som inte anmäler motsvarande förändring. ISF menar vidare att det är svårt för pensionären att hålla reda på vilken inkomst eller förmögenhet man ska jämföra med när man bedömer hur stor förändringen är. ISF påpekar att deras granskningar visar att Pensionsmyndighetens efterkontroller inte fångar inkomstförändringar av den storlek som förslaget diskuterar.

Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Pensionärernas Riksorganisation (PRO), Svenska KommunalPensionärernas Förbund, Saco och *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* ställer sig positiva till

förslaget. PRO anser därtill att det är viktigt att Pensionsmyndigheten föreskriver var gränsen går för anmälningsskyldigheten. TCO anser att det är av stor vikt att det blir tydligt för den enskilde när en förändring inte är av mindre omfattning, och att klargöra hur en ackumulering över tid av flera mindre förändringar ska hanteras. TCO anser att anmälningsskyldigheten kan vara orimlig i fall då ackumuleringen skett över lång tid. *Sveriges Pensionärers Riksförbund (SPRF)* tillstyrker förslaget, men anser att anmälningsskyldigheten helt ska slopas, med hänsyn till de möjligheter till efterkontroller som Pensionsmyndigheten har. Om anmälningsskyldigheten kvarstår bör den omfatta väsentliga förändringar i enlighet med Pensionsmyndighetens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser inte att nuvarande regelverk är rimligt vare sig för förmånstagaren eller administrationen, eftersom anmälningsskyldigheten är så omfattande att alla förändringar oavsett storlek kan behöva anmälas. I princip kan det betyda att en krona i ökad inkomst kan vara anmälningsskyldig. Regeringen anser att förslaget innebär en förenkling för pensionärerna, som inte kommer att behöva anmäla förändringar i inkomster och förmögenhet i lika stor utsträckning som tidigare. Förslaget innebär också att det kommer att bli enklare för pensionärer att förstå när det ankommer på dem att anmäla en förändring, vilket kan minska pensionärernas oro för att göra fel i ansökan. Det är också av betydelse att förenklingen avser en förmån som bostadstillägg, som upplevs som svår att ansöka om.

Sedan möjligheten att besluta om bostadstillägg tillsvidare infördes har anmälningsskyldighetens krav i realiteten höjts, eftersom pensionärer i högre utsträckning själva måste ta initiativ till att skicka in nya uppgifter, vilket i sin tur förutsätter att pensionären förstår när en inkomst- eller förmögenhetsförändring påverkar bostadstillägget. Skälen för att genomföra en förenkling har därmed stärkts.

Regeringen delar inte *Inspektionen för socialförsäkringens (ISF)* bedömning att förslaget inte innebär någon förenkling. Anmälan ska enligt förslaget inte behöva göras vid en ökning av förmögenhet eller inkomst av mindre omfattning, och nivån i kronor som detta motsvarar bör närmare anges i föreskrift. Ett sådant förfarande bör bli enklare än dagens förfarande när förmånstagaren förväntas kunna beräkna vilka ändringar som påverkar förmånens storlek. De pensionärsorganisationer som har besvarat remissen har också tillstyrkt förslaget eftersom det är positivt för pensionärerna.

Regeringen anser att undantaget ska formuleras så att det gäller ”ökningar av mindre omfattning” som inte behöver anmälas i stället för att ange anmälningsskyldighet enbart vid ”väsentliga förändringar”, som Pensionsmyndigheten föreslår. Regeringen anser att begreppet ”väsentliga förändringar” är något för omfattande för att användas när det gäller förmåner där varje ökning av inkomster och förmögenhet kan påverka den bidragsgrundande inkomsten. Regeringen anser vidare att det räcker att reglera ökning, och inte alla förändringar. Vad som menas med mindre omfattning kan behöva definieras närmare. Regeringen anser att detta inte bör regleras i lag utan preciseras närmare i Pensionsmyndighetens föreskrifter.

Regeringen bedömer att en ökning av mindre omfattning kan likställas med en ökning på i storleksordningen 1 000 kronor i arbets- eller kapital-

Prop. 2013/14:138 inkomst eller 5 000 kronor i förmögenhet på årsbasis i nuvarande penningvärde. För en ensamstående pensionär som har arbetsinkomst eller förmögenhet över fribeloppen motsvarar det en ungefärlig minskning av bostadstillägget med upp till ca 50 kronor per månad, och för en pensionär med äldreförsörjningsstöd en minskning med ca 75 kronor.

En jämförelse kan göras med reglerna för bostadsbidrag. Bostadsbidrag betalas ut med ett preliminärt belopp efter uppskattad bidragsgrundande inkomst, och regleras genom att slutligt bostadsbidrag fastställs när faktiska inkomstuppgifter för kalenderåret finns. Om regleringsbeloppet är högst 1 200 kronor ska det varken betalas ut eller betalas tillbaka. Eftersom bostadsbidraget är konstruerat så att en slutreglering ingår i ordinarie handläggning anser regeringen att det är rimligt att avgränsningen av anmälningsskyldigheten för bostadstillägg omfattar ett lägre belopp.

Sveriges Pensionärers Riksförbund anser att anmälningsskyldigheten företrädesvis slopas helt, och i annat fall ska omfatta väsentliga förändringar. Regeringen anser dock att väsentliga förändringar är ett alltför omfattande begrepp att använda för förmåner där varje ökning av inkomster och förmögenhet kan påverka nivån på ersättningen.

ISF anser att det kan hävdas att det är fel att utforma lagen efter storlek på inkomstförändringen snarare än hur den påverkar förmånen. Därmed innebär förslaget att vissa är anmälningsskyldiga för förändringar som påverkar förmånen mycket lite, medan andra inte är anmälningsskyldiga för förändringar som påverkar förmånen relativt mycket. Regeringen gör samma konstaterande men anser att detta måste vägas mot vilka krav som rimligen kan ställas på den försäkrade. Att knyta anmälningsskyldigheten till hur den påverkar förmånen är i och för sig en rimlig grundregel, och i socialförsäkringsbalken är det också huvudregeln. Men med tanke på komplexiteten i reglerna för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd anser inte regeringen att det är rimligt att den försäkrade ska kunna bedöma om en förändring påverkar storleken på förmånen. Anmälningsskyldigheten bör därför knytas till det som tydligt kan ses, dvs. själva storleken på förändringen i inkomst eller förmögenhet. ISF har också tidigare påpekat att anmälningsskyldigheten för bostadstillägg är betungande (ISF 2013:8). Även Riksrevisionen har rekommenderat regeringen att se över tilläggsförmånerna, eftersom regelverket är komplicerat och det är nästan omöjligt att räkna ut hur inkomstförändringar påverkar förmånen (RiR 2013:7). Regeringen bedömer därför att det för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd finns anledning att göra avsteg från huvudregeln för att möjliggöra en förenkling av anmälningsskyldigheten.

ISF invänder att den som trots den förenklade anmälningsskyldigheten ändå anmäler en förändring av mindre omfattning, riskerar att få lägre ersättning än den som inte anmäler motsvarande förändring. Regeringen delar denna bedömning, eftersom myndigheten alltid måste ta beslut om en inkommen anmälan. Samtidigt förekommer det enligt Pensionsmyndigheten redan i dag att många inte anmäler mindre förändringar i inkomst och förmögenhet eftersom de inte tror att de påverkar förmånens storlek. ISF:s invändning är således relevant men samtidigt är den effekten något som redan finns med dagens regelverk, och enligt regeringens bedömning blir den inte ett större problem än i dag.

ISF invänder också att det är svårt att hålla reda på vilken inkomst och förmögenhet som förmånstagaren ska jämföra med när man bedömer hur stor förändringen är. Regeringen delar denna bedömning, grundat på att de beslutsbrev som förmånstagarna får i dag är så otydliga att det inte går att avläsa vilka uppgifter om inkomst och förmögenhet som låg till grund för beslutet. Regeringen vill framhålla vikten av att Pensionsmyndigheten förbättrar beslutsbreven så att dessa uppgifter framgår tydligt.

En viktig faktor för att säkra att korrekt belopp utbetalas är vilka kontrollmöjligheter myndigheterna har. När tillsvidarebeslut infördes för bostadstillägg spelade möjligheten till efterkontroller stor roll. Regeringen följer Pensionsmyndighetens kontrollverksamhet, och bedömer att de efterkontroller som myndigheterna kan göra kan ses som en ersättning av de fortsättningsansökningar som tidigare lämnades in. Regeringen bedömer därför inte att förslaget innebär några risker för ökade felaktiga utbetalningar.

ISF invänder att Pensionsmyndighetens efterkontroller inte fångar alla inkomstförändringar över anmälningsskyddets gränser. Regeringen konstaterar att efterkontrollerna inte är utformade så att de fångar alla förändringar över de föreslagna beloppsgränserna. Om efterkontrollerna hade varit så heltäckande hade anmälningsskyddet kunnat slopas helt. Det hade dock krävt betydligt mer omfattande kontroller och större administrativa kostnader. Efterkontrollerna bidrar dock till att utbetalningarna blir mer korrekta i de fall anmälningar inte görs. SPRF föreslår att anmälningsskyddet slopas helt, men regeringen bedömer inte att efterkontrollerna har sådan täckning att de kan säkerställa korrekta utbetalningar.

Förvaltningsrätten i Malmö ifrågasätter om det finns tillräckliga skäl att skapa undantag från den generella och enhetliga reglering av anmälningsskyddet som skapades när socialförsäkringsbalken infördes. Regeringen bedömde också i prop. 2011/12:152 att värdet av enhetliga regler har överordnad betydelse och föreslog därför ingen förändring av anmälningsskyddet för bostadstillägg, vilket Pensionsmyndigheten hade föreslagit. Regeringen gör i dag en annan bedömning. Det finns ett stort värde i att ha enhetlighet i regelverken, men efter att socialförsäkringsbalken har tillämpats i ett antal år visar erfarenheterna, bland annat från tidigare nämnda rapporter från ISF och Riksrevisionen, att det kan finnas skäl att införa undantag utifrån att förutsättningarna för olika förmåner är delvis olika. Förvaltningsrätten i Malmö ser även en risk att återkrav kan riktas mot en förmånstagare som inte är anmälningsskyldig enligt förslaget. Regeringen bedömer denna risk som liten, eftersom en förutsättning härför är att den försäkrade har insett eller skäligen borde ha insett att ersättningen var för hög.

Sammanfattningsvis anser regeringen att remissinstanserna lyfter fram flera relevanta invändningar. Vid en sammanvägd bedömning anser regeringen ändå att fördelarna med att förenkla regelverken för bostadstillägg och äldreomsorgsvård väger över. Regeringen ser dock anledning att fortsatt följa hur handläggningen och kontrollen av förmånerna utvecklas.

Förslaget föranleder ändringar i 110 kap. 46 § socialförsäkringsbalken.

4.2.5 Konsekvensbedömning

Det finns inte underlag för att bedöma de exakta ekonomiska konsekvenserna av förslaget, eftersom det beror på hur stor andel av alla pensionärer som korrekt anmäler förändringar i dagsläget. Pensionsmyndighetens skattningar ger dock vid handen att det är troligt att det rör sig om marginella konsekvenser på sakanslaget, eftersom den förändrade anmälningsskyldigheten avser mindre belopp som inte alls eller endast marginellt påverkar storleken av den förmån som betalas ut. Eftersom en stor del av de förändringar som är anmälningspliktiga i dag enligt Pensionsmyndighetens bedömningar inte anmäls, är förmodligen inte förändringarna på förvaltningsanslaget heller mer än marginella.

För de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms inte förslagen medföra några merkostnader.

4.3 Rättelse

Regeringens förslag: I 58 kap. 4 § ska ordet ”inomstveckling” ändras till ”inkomstutveckling”.

Skälen för regeringens förslag: Det har uppmärksamats att det finns ett fel i Svensk författningssamling (SFS) beträffande 58 kap. 4 § andra stycket socialförsäkringsbalken. På anförd ställe förekommer ordet ”inomstveckling” som ska ändras till ”inkomstutveckling”.

5 Författningskommentar

37 kap.

14 §

Ändringen innebär att det uttryckligen anges att vid återbetalning av ersättning så ska ersättningen betalas tillbaka enligt 108 kap. 9, 11–14 och 22 §§. Skrivningen är av upplysningskaraktär och motsvarar det som gäller avseende återbetalning av för högt utgivet preliminärt bostadsbidrag i 98 kap. 6 §.

108 kap.

9 §

Bestämmelsen i 37 kap. 16 § upphör att gälla och dess innehåll förs in i 108 kap. 9 §. Därmed blir bestämmelserna om ränta och dröjsmålsränta i 108 kap. 15 och 19 §§ tillämpliga även för den som är återbetalningsskyldig enligt 37 kap. 14 §. Som en följd av ändringen blir även bestämmelserna om beräkning av ränta i 108 kap. 16 § samt om eftergift av ränta och dröjsmålsränta i 108 kap. 21 § tillämpliga för den som ska betala ränta eller dröjsmålsränta vid återbetalning enligt 37 kap. 14 §. Övriga ändringar som avser bostadsbidrag är endast av redaktionell art.

12–14 §§

Ändringarna innebär att innehållet i bestämmelserna i 37 kap. 18–20 §§, som föreslås upphöra att gälla, förs samman med bestämmelserna i 108 kap. 12–14 §§. Syftet är att samla balkens bestämmelser om återkrav och eftergift i 108 kap. Övriga ändringar är endast av redaktionell art och syftar till att anpassa lagrummen så att de blir tillämpliga såväl för sjukersättnings- som bostadsbidragsärenden. I ett ärende om sjukersättning finns nämligen endast en enskild part medan det i ett bostadsbidragsärende kan förekomma två sökande och därmed solidariskt återbetalningsskyldiga parter.

18 §

Ändringen är en följd av att det införs en skyldighet för den som är återbetalningsskyldig enligt 37 kap. 14 § att betala ränta enligt 108 kap. 15 § och innebär att ränta inte ska tas ut för sådan avgift som avses i 37 kap. 15 § andra stycket.

20 §

Ändringen är en följd av att det införs en skyldighet för den som är återbetalningsskyldig enligt 37 kap. 14 § att betala dröjsmålsränta enligt 108 kap. 19 § och innebär att dröjsmålsränta inte ska tas ut för sådan avgift som avses i 37 kap. 15 § andra stycket.

110 kap.**46 §**

Denna paragraf innehåller bestämmelser om skyldighet för den försäkrade att anmäla sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av en förmån. I fjärde stycket, som anger att anmälan inte behöver göras om den handläggande myndigheten har kännedom om ändringen och därför saknar behov av en anmälan, införs ytterligare ett undantag om när anmälan inte behöver göras. Det nya undantaget innebär att anmälan inte behöver göras i ett ärende om bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd i de fall de ändrade förhållandena endast innebär en ökning av inkomster eller förmögenhet av mindre omfattning. Beträffande hur det nya begreppet ”av mindre omfattning” ska förstås se avsnitt 4.2.4.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagen ska träda i kraft den 1 juli 2014. En övergångsbestämmelse införs som innebär att bestämmelserna om ränta i fråga om återbetalning av sjukersättning efter avstämning enligt 37 kap. 14 § är tillämpliga första gången på sådana återkrav som beslutats av Försäkringskassan efter ikraftträdandet. I en situation då ett och samma återkrav blivit föremål för mer än ett beslut av Försäkringskassan, tar övergångsbestämmelsen sikte på tidpunkten för det första beslutet. Om t.ex. ett återkravsbeslut följts av ett omprövningsbeslut så är det tidpunkten för det första beslutet som avgör om ränta kan påföras återkravet eller inte, det vill säga om det första beslutet fattats före ikraftträdandet kan ränta inte påföras. Lagrådets synpunkter på övergångsbestämmelsen bemöts i avsnitt 4.1.2.

Sammanfattning av promemorian Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken

I promemorian föreslås att det ska ges utökade möjligheter till ränteuttag för sjukersättning som återbetalas enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken. Förslagen syftar till att skapa enhetlighet i fråga om ränteuttag inom socialförsäkringen och föreslås med beaktande av relevanta förarbeten och befintlig lagstiftning. 37 kap. SFB innehåller även sådana bestämmelser om återbetalning och ränta som enligt systematiken i balken bör vara placerade i 108 kap. Dessa föreskrifter i 37 kap. föreslås därför föras över till 108 kap. SFB.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2014 och tillämpas på återkrav som har beslutats av Försäkringskassan efter ikraftträdandet.

Lagförslag i promemorian Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken

Prop. 2013/14:138
Bilaga 2

Förslag till författningsförslag

Häri genom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken dels att 37 kap. 16–20 §§ ska upphöra att gälla, dels att 108 kap. 9, 12–14, 18 och 20 §§ samt rubrikerna närmast före 9, 12, 18 och 20 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bostadsbidrag

Sjukersättning och bostadsbidrag

108

9 §

Har bostadsbidrag lämnats felaktigt eller med för högt belopp ska Försäkringskassan besluta om återbetalning även i andra fall än som avses i 2 § eller i bestämmelserna om avstämning enligt 98 kap. 6 §.

Försäkringskassan ska besluta om återbetalning av sjukersättning och bostadsbidrag som ska betalas tillbaka enligt 37 kap. 14 § respektive 98 kap. 6 §. Försäkringskassan ska vidare besluta om återbetalning av bostadsbidrag som har lämnats felaktigt eller med för högt belopp, även om förutsättningarna enligt 2 § inte är uppfyllda.

Bostadsbidrag

Sjukersättning och bostadsbidrag

12 §

Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för eftergift av bostadsbidrag ska det särskilt beaktas vilken förmåga sökanden och dennes medsökande har att kunna betala tillbaka ersättningen.

Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för eftergift av sådan ersättning som ska betalas tillbaka enligt 9 § ska det särskilt beaktas vilken förmåga den eller de försäkrade har att kunna betala tillbaka ersättningen.

13 §

Om sökanden eller dennes medsökande medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbe-

Om den eller de försäkrade medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för beräkningen av den preliminära sjukersättningen eller

14 §

För att rätten till eftergift ska kunna prövas när det gäller bostadsbidrag ska skyldigheten enligt 110 kap. 46 och 47 §§ att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts av *sökanden och dennes med-sökande*. Om *de* inte har *anmält ändrade förhållanden* kan frågan om eftergift ändå prövas om *de* inte skäligen borde ha insett att *de* var skyldiga att göra en sådan anmälan.

För att rätten till eftergift ska kunna prövas när det gäller *sådan ersättning som ska betalas tillbaka enligt 9 §* ska skyldigheten enligt 110 kap. 46 och 47 §§ att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts. Om *någon anmälan* inte har *gjorts* kan frågan om eftergift ändå prövas om *den anmälningsskyldige* inte skäligen borde ha insett att en sådan anmälan *skulle ha gjorts*.

Bostadsbidrag

Sjukersättning och bostadsbidrag

18 §

Ränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 98 kap. 7 § andra stycket.

Ränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i *37 kap. 15 § andra stycket eller 98 kap. 7 § andra stycket*.

Bostadsbidrag

Sjukersättning och bostadsbidrag

20 §

Dröjsmålsränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 98 kap. 7 § andra stycket.

Dröjsmålsränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i *37 kap. 15 § andra stycket eller 98 kap. 7 § andra stycket*.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.
  2. De nya bestämmelserna tillämpas första gången på återkrav som har beslutats av Försäkringskassan efter ikraftträdandet.

Förteckning över remissinstanser för promemorian Ränta och dröjsmålsränta vid åter- betalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken

Efter remiss har yttrande över promemorian avgetts av Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Malmö, Försäkringskassan, Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam), Inspektionen för socialförsäkringen samt Pensionsmyndigheten.

Handikappförbunden (HSO) har inte svarat på remissen.

Sammanfattning av promemorian Regelförenklingar inom pensionsförmåner

I promemorian presenteras ett förslag om att förenkla anmälnings- skyldigheten för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Enligt förslaget ska de försäkrade inte behöva anmäla ökning av mindre omfattning av inkomster eller förmögenhet.

Bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 110 kap. 46 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

110 kap. 46 §²

Den som ansöker om, har rätt till eller annars får en förmån enligt denna balk ska anmäla sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen.

Det som anges i första stycket kan avse

1. bosättning i Sverige eller utlandsvistelse,
2. bostadsförhållanden,
3. civilstånd, vårdnad och sammanboende med vuxen eller barn,
4. hälsotillstånd,
5. förvärvsarbete i Sverige eller utomlands,
6. arbetsförmåga,
7. inkomstförhållanden,
8. förmögenhetsförhållanden, och
9. utländsk socialförsäkringsförmån.

Anmälan som gäller assistansersättning ska även göras av den till vilken assistansersättning har betalats ut enligt 51 kap. 19 §, om denne har kännedom om de ändrade förhållandena.

Anmälan behöver inte göras om den handläggande myndigheten har kännedom om ändringen och därför saknar behov av en anmälan.

Anmälan behöver inte göras om den handläggande myndigheten har kännedom om ändringen och därför saknar behov av en anmälan. *Anmälan behöver inte heller göras i ärende om bostadstillägg eller äldre-försörjningsstöd om ändringen innebär att inkomsterna eller förmögenheten endast har ökat i mindre omfattning.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

² Senaste lydelse 2012:935

Förteckning över remissinstanser för promemorian Regelförenklningar inom pensionsförmåner

Efter remiss har yttrande över promemorian avgetts av Kammarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Malmö, Försäkringskassan, Inspektionen för socialförsäkringen, Pensionsmyndigheten, Landsorganisationen, Pensionärernas Riksorganisation, Riksförbundet PensionärsGemenskap, Svenska KommunalPensionärernas Förbund, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges Pensionärers Riksförbund samt Tjänstemännens centralorganisation.

Sveriges Pensionärsförbund har inte svarat på remissen.

Förslag till lag om ändring socialförsäkringsbalken

Häri genom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken
dels att 37 kap. 16–20 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 37 kap. 16 och 17 §§ ska utgå,
dels att 37 kap. 14 §, 108 kap. 9, 12–14, 18 och 20 §§ samt rubrikerna
 närmast före 108 kap. 9, 12, 18 och 20 §§ ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***37 kap.**
14 §

Bestäms den slutliga sjukersättningen till högre belopp än den som för samma år har betalats ut i preliminär sjukersättning, ska skillnaden betalas ut. Bestäms den slutliga sjukersättningen till lägre belopp än den som för samma år har betalats ut i preliminär ersättning, ska skillnaden betalas tillbaka.

Belopp under 1 200 kr ska varken betalas ut eller betalas tillbaka.

BostadsbidragSjukersättning och bostadsbidrag**108 kap.**
9 §

Har bostadsbidrag lämnats felaktigt eller med för högt belopp ska Försäkringskassan besluta om återbetalning även i andra fall än som avses i 2 § eller i bestämmelserna om avstämning enligt 98 kap. 6 §.

Försäkringskassan ska besluta om återbetalning av sjukersättning och bostadsbidrag som ska betalas tillbaka enligt 37 kap. 14 § respektive 98 kap. 6 §. Försäkringskassan ska vidare besluta om återbetalning av bostadsbidrag som har lämnats felaktigt eller med för högt belopp, även om förutsättningarna enligt 2 § inte är uppfyllda.

BostadsbidragSjukersättning och bostadsbidrag**12 §**

Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för eftergift av bostadsbidrag ska det särskilt

Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för eftergift av sådan ersättning som ska betalas

beaktas vilken förmåga *sökanden och dennes medsökande* har att kunna betala tillbaka ersättningen.

tillbaka enligt 9 § ska det särskilt beaktas vilken förmåga *den eller de försäkrade* har att kunna betala tillbaka ersättningen.

13 §

Om *sökanden eller dennes medsökande* medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för bedömningen av rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbetalning inte efterges.

Om *den eller de försäkrade* medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för *beräkningen av den preliminära sjukersättningen eller* för bedömningen av rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbetalning inte efterges.

14 §

För att rätten till eftergift ska kunna prövas när det gäller bostadsbidrag ska skyldigheten enligt 110 kap. 46 och 47 §§ att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts av *sökanden och dennes medsökande*. Om *de* inte har *anmält ändrade förhållanden* kan frågan om eftergift ändå prövas om *de* inte skäligen borde ha insett att *de var skyldiga att göra* en sådan anmälan.

För att rätten till eftergift ska kunna prövas när det gäller *sådan ersättning som ska betalas tillbaka enligt 9 §* ska skyldigheten enligt 110 kap. 46 och 47 §§ att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts. Om *någon anmälan* inte har gjorts kan frågan om eftergift ändå prövas om *den anmälningsskyldige* inte skäligen borde ha insett att en sådan anmälan *skulle ha gjorts*.

Bostadsbidrag

Sjukersättning och bostadsbidrag

18 §

Ränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 98 kap. 7 § andra stycket.

Ränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i *37 kap. 15 § andra stycket eller* 98 kap. 7 § andra stycket.

Bostadsbidrag

Sjukersättning och bostadsbidrag

20 §

Dröjsmålsränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 98 kap 7 § andra stycket.

Dröjsmålsränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i *37 kap. 15 § andra stycket eller* 98 kap. 7 § andra stycket.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

2. De nya bestämmelserna tillämpas första gången på återkrav som har beslutats av Försäkringskassan efter ikraftträdandet.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2014-02-07

Närvarande: F.d. justitieråden Leif Thorsson och Marianne Eliason samt justitierådet Gudmund Toijer.

Ränta och dröjsmålsränta vid återbetalning av sjukersättning enligt 37 kap. socialförsäkringsbalken

Enligt en lagrådsremiss den 30 januari 2014 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Pål Åmting, biträdd av ämnessakkunniga Johanna Hjalmarsson.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Övergångsbestämmelsen

Som övergångsbestämmelse föreslås att de nya reglerna ska tillämpas första gången på sådana återkravsbeslut som Försäkringskassan beslutar efter ikraftträdandet. I motiven hänvisas till att en motsvarande bestämmelse gäller för reglerna om återkrav av bostadsbidrag, och det anförs med hänvisning till prop. 2006/07:49 s. 42 att Lagrådet hade förordat en sådan regel.

I det lagstiftningsärendet ifrågasatte emellertid Lagrådet tvärtom det lämpliga i just den aktuella regeln, som innebär att bestämmelserna om ränta vid återkrav ges retroaktiv effekt på det sättet att räntekravet, där räntan kan ses som en form av sanktion, träffar situationer som är hänförliga till tid då lagstöd för att påföra ränta saknades. Lagrådet förordade i stället en regel av innebörd att de nya reglerna om ränta skulle tillämpas bara på återkrav som grundades på ersättning som hade utbetalats obehörigt eller med för högt belopp efter ikraftträdandet.

Regeringen ansåg (a. st.) att ändamålet med bestämmelsen om dröjsmålsränta – som förutom att utgöra ett påtryckningsmedel är en sanktion mot dem som inte i rätt tid betalar en förfallen fordran – talade för att övergångsbestämmelsen i stället skulle hänföra sig till Försäkringskassans beslut om återkrav; den enskilde kunde undgå räntekravet genom att betala det återkrävda beloppet i tid.

Just förhållandet att dröjsmålsräntan, som regeringen anförde, utgör en sanktion föranleder Lagrådet att kvarstå vid den uppfattning som uttrycktes i det förra lagstiftningsärendet (a. prop. s. 78 f.).

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2014

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Erlandsson, Hägglund, Borg, Billström, Adelsohn Liljeroth, Björling, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag, Ek, Löf, Svantesson

Föredragande: statsrådet Kristersson

Regeringen beslutar proposition 2013/14:138 Vissa socialförsäkringsfrågor